

VUC'erne i koblingsfeltet mellem stigende målstyring og uddannelsesfremmede målgrupper

v/ Postdoc Kristina Mariager-Anderson, Nationalt Center for
Kompetenceudvikling, Aarhus Universitet

Specialkonsulent Michael Andersen og evalueringskonsulent Ida Marie
Behr Bendiksen fra Danmarks Evalueringsinstitut (EVA)

EVA's evaluering af avu-reformen

- Ny reform af avu i 2009
- MBU ønskede i 2012 at se betydningen af de overordnede strukturelle ændringer:

"Vurdere i hvilken grad ændringerne i avu-loven har haft de ønskede virkninger, og dermed om formålene med reformen er blevet indfriet."

- Fokus i reformen/evalueringen: De nye målgrupper
 - Unge voksne (57 % i 2011/12) med utilstrækkelige kundskaber og tosprogede (29 % i 2011/12) med utilstrækkelige danskkundskaber

Avu-reformen i 2009 – nye elementer

- Målstyring
- Øget fastholdelse / større gennemførelse
- Styrke deltagelse
- Bedre sammenhæng til fortsat uddannelse (hf)
- Større fleksibilitet og overskuelighed
- Mere evaluering
- Øget niveaudeling (D-niveau og basisniveau i flere fag)
- Andre nye reformelementer, fx AF-eksamen

Forandringer på VUC'erne og i omverden

- Strukturreformen fra 2007, hvor amterne blev nedlagt og VUC'ernes fik status af selvejende institutioner
- Genopretningspakken rettet mod dansk økonomi fra 2010, der bl.a. ændrede prissætningen af fagene på VUC.
- Målsætningen om at 95 % af en ungdomsårgang skal have en ungdomsuddannelse - første gang fremsat i globaliseringsaftalen fra 2006 og sidenhen del af regeringsgrundlaget i 2011.

Anden vægt i opgaver og mere eksplicitte målgrupper

- **På den ene side**
 - Flere fagligt og socialt udfordrede kursister
- **På den anden side**
 - En mere stramt styret uddannelse og en øget teoretisering af avu
 - Målstyring frem for indholdsstyring
 - Faste frem for fleksible timetal
 - Større kompleksitet i fag- og niveaustrukturen
 - Øget fokus på evaluering (undervisning og kursister)
 - Fokus på overgange i uddannelsessystemet, fx via indførelse af D-niveau
 - Regler om orden og aktiv deltagelse

Hvordan opleves spændingen...? (1)

- *"Vi har nogle kursister, der er så fagligt svage, at de bliver nødt til at sidde med 3.-klasesbøger på basis/G. Tænk at være 24 år, få SU og så sidde med bøger for 3.-5. klasse?! Det er jo et kæmpe problem for dem! Og deres verdensbillede! Nogle af de tosprogede tror, at det er dronningen, der udbetaler SU. De har ingen fornemmelse af, hvordan samfundet hænger sammen!" (lærer).*
- *"Ved at have gjort almen voksenuddannelse så fagligt orienteret så skal man som underviser snyde sig til at få hele det dannelsesmæssige aspekt ind i det. Vi er blevet så faglige og målrettede. For mig at se er der ikke noget i reformen, der løfter den pædagogiske og sociale opgave." (lærer).*

Hvordan opleves spændingen...? (2)

- *"De unge kursister fordrer noget andet af os, fordi de ikke kommer med glæde [...] På et danskhold var der en ung pige, der en morgen kom for sent. Hun knaldede døren op og råbte: 'Fuck alt, mand!' I stedet for at skælde hende ud så vendte læreren sig om og råbte tilbage: 'Ja, fuck dit liv, og nu sætter du dig ned og skriver om dit fuuucking liv!' Og det gjorde pigen! Læreren har også en cand.pæd.psych., så hun har noget at trække på." (leder).*
- *"Det generelle indtryk er, at dem, der har tænkt den nye reform, har tænkt i nogle fagsystemer isoleret set fra vores kursister ... Ja, de faglige mål ser dejligt klare og tydelige ud. Men så får man et chok, når man står midt i det!" (Lærer).*

Hvordan opleves spændingen...? (3)

- *"Det har været glimrende med de kortere enheder. Den målgruppe, som vi har nu, kan bedre se sig selv i nogle mere afgrænsede enheder, som gør, at de relativt hurtigt når et mål og kan sige: 'Tak for det! Jeg blev færdig med F- eller basisniveau, dejligt!'. Det ser jeg i målgruppen er en stor tilfredsstillelse. (medlem af avu-udvalg).*

Almen voksenuddannelses mål

- § 1. Almen voksenuddannelse har til formål at styrke voksnes muligheder for videre uddannelse og at fremme deres interesse for at uddanne sig (...)
- Stk. 2. Almen voksenuddannelse skal styrke kursisternes faglige indsigt, viden og kompetencer samt deres kritiske sans. Gennem uddannelsen skal kursisterne tilegne sig mundtlige og skriftlige udtryksmåder, der sætter dem i stand til at kommunikere nuanceret og målrettet. Kursisterne skal tillige lære at anvende forskellige arbejdsformer, og deres kreative og innovative evner skal udvikles.
- Stk. 3. Undervisningen bygger på åndsfrihed, ligeværd og demokrati. Undervisningen tilrettelægges, så kursisterne styrker deres forudsætninger for aktiv medvirken i et demokratisk samfund. Uddannelsen skal bidrage til, at kursisterne med viden og holdninger kan handle i en lokal og global sammenhæng.

Forskellige mål for avu

Er der den rette balance?

- Faste rammer
- Fast køreplan
- Faste forventninger

- Fleksibel tilpasset tilgang
- Forskellige veje til målet
- Forventninger tilpasset den enkelte

Efterspil

- En mulig konklusion: Skærpelse af opmærksomheden på de forudsætninger den enkelte skal have for at blive optaget på avu
- Hvorfor?
 - For at øge gennemførelsen
 - For at hæve kvaliteten i undervisningen
 - For at lærerne kan udføre det, de er uddannede til
- VUC Årsmøde: DEA trak denne konklusion skarpt op?
 - Men er det løsningen?
 - Hvis ja, hvordan? Hvis nej, hvad så?

Nye lærerroller på VUC

Projekt på fem VUC'er i Region Hovedstaden 2012-2014

Formål

- Projektets **umiddelbare formål** er at nedbringe fravær og frafald på VUC på AVU og Hf gennem konkrete aktiviteter, bl.a. forbedring af læringsmiljø og udvikling af lærerkompetence med udgangspunkt i principper fra cooperative learning og viden om kursisttyper
- Projektets **langsigtede formål** er at frembringe viden, der kan anvendes såvel i en fremadrettet VUC-undervisning som på andre uddannelsesinstitutioner i regionen

Forhold, der antages at nedbringe fravær og frafald

- En implementering og videreudvikling af cooperative learning med fokus på oparbejdelse af gensidig social ansvarlighed
- Udvikling af lærernes socialpædagogiske kompetence
- Udvikling af læringsmiljø der bygger på social ansvarlighed
- Fokus på problemer i kursisternes private liv
- Fokus på den enkelte kursists forudsætninger og studieproces
- Fokus på lærernes viden om kursisttyper, samt anvendelse af denne viden i forhold til planlægning og gennemførelse af undervisningen
- Udvikling af incitamenter på institutionen til at understøtte lærernes fokus på fastholdelse

Skolernes hovedaktiviteter

Kompetenceudvikling af lærergrupper

- socialpædagogisk kompetenceudvikling
- kursisttypologier
- udvikling af IT-kompetencer som pædagogisk redskab

Kursistaktioner

- Gennem implementering af principperne fra CL styrkes kursisternes evne til samarbejde, og deres chancer for gennemførsel af uddannelsesforløb øges
- IT-færdigheder udvikles gennem brugen af ActivBoards og andre it-værktøjer

Ledelsesudvikling

- ledelsescoaching

Interventioner og effekter

Interventioner:

- Kompetenceudvikling af lærergruppen
- Kursistinterventioner
- Kompetenceudvikling af ledergruppen

NCK måler effekter på områderne:

- Frafald, fravær, karakterer
- Socialpædagogiske kompetencer og kursisttyper
- Læringsmiljø

Lærernes udgangspunkt

Kortlægning af lærernes opfattelser af den socialpædagogiske kompetence og deres vurderinger af kursisttyper:

- generelt opfatter lærerne sig selv som fagligt kompetente, der *kan* blive bedre til det socialpædagogiske.
- AVU lærere anvender i højere grad end HF-lærere socialpædagogiske kompetencer

Lærernes udgangspunkt

Kortlægning af lærernes opfattelser af den socialpædagogiske kompetence og deres vurderinger af kursisttyper:

- Under 30% af lærerne anvender systematiserede metoder til at opnå kendskab til forskellige kursisttyper. Intuition fremhæves
- Over 50 % tillægger viden om kursisttyper betydning for fx godt undervisningsmiljø, fagligt udbytte, frafald
- Over 50 % mener, de har 'nok' kendskab til kursisttyper ift. differentieret undervisning og vejledning

Lærernes udgangspunkt

Kortlægning af lærernes opfattelser af den socialpædagogiske kompetence og deres vurderinger af kursisttyper:

Lærernes vurdering af egen kompetenceprofil

Eksisterende:

48 % faglig

30 % fagdidaktisk

23 % socialpædagogisk

Ønskelig "lærerprofil":

41 % faglig

32 % fagdidaktisk

27 % socialpædagogisk

Nye lærerroller?

Ny målgruppe kræver andre lærerkompetencer

- AVU-leder: *"Det er simpelthen nødtvungent, at der er nogle lærere, der er nødt til at ændre ståsted fra at være sådan et faglig fyrtårn til at man går ud og er pædagog også"*

Høj grad af fokus på socialpædagogisk kompetence ved nyansættelser:

- AVU-leder: *"Det er næsten mere det, vi har fokus på [...] Det er, hvordan griber du undervisningstimen an, hvordan har du tænkt dig at gøre, når du møder kursisterne første gang, hvad gør du når xx ikke har været til timen fem gange.. Det er mere den slags spørgsmål vi stiller til ansættelsessamtalen end det er, om du nu kan kemi på A-niveau eller hvad det nu er"*

AVU-ledere om 'spændingen'

1. *"Det handler også om at ændre fokus fra problematisering af kursistgruppens forudsætninger til at arbejde med disse forudsætninger som et vilkår".*
2. *"Jeg oplever, at der er en enorm brydning i øjeblikket. Der er meget frustration, der er undervisere, der har det rigtig svært med, at vi har de kursister, vi har. De føler sig spændt ud i feltet mellem at møde kursisterne på den ene side og de faglige krav på den anden side. Det er en rigtig svær øvelse for dem at leve i det land. Og det har jeg dyb respekt for, men jeg er også meget tydelig med, at vi har de kursister, vi har, og vi er nødt til at forholde os til, at hvis de har så meget med sig i bagagen, så må vi udvikle vores evne til at forholde os til det" .*

Håndtering af spændingen

Lederne taler generelt for, at skolen/lærere skal tage udgangspunkt i den ny målgruppe.

Metoderne er flere:

- at udvikle lærernes socialpædagogiske kompetencer
- at *"tale ind i kursisternes forståelsesramme"* fx via øget brug af digitale medier, e-learning-materiale, som dels bruges i klasseundervisning, dels ligger på skolens intranet, så kursisterne kan læse/bruge materialet hjemmefra/på andre tider
- at ændre opfattelse af rummet: *"Det er ikke sikkert, det hjælper længere med god ro og orden. Det kan være, det er nogle helt andre ting, fx at være opmærksom på at få alle i sving"*

Kursisterne om rammerne

- Faste rammer
 - Fast køreplan
 - Faste forventninger
 - Fleksibel tilpasset tilgang
 - Forskellige veje til målet
 - Forventninger tilpasset den enkelte
- Kursisterne svarer, at rammerne skal være "både/og"
- Kursisterne udnævner samstemmende "de gode lærere" som dem, der
- udviser både faglig og personlig interesse,
 - arbejder med de sociale relationer i klassen
 - er fleksible overfor kursisterne
- Kursisterne oplever dermed et ansvar, der er værd at leve op til.

Efterspil ift. projekt *Nye lærerroller på VUC*

- En mulig konklusion: Skærpelse af opmærksomheden på reglerne om optagelse på avu. **Ikke umiddelbart**
- Hvorfor?
 - For at øge gennemførelse
 - For at have kvalitet i undervisningen
 - For at lærerne kan udføre det de er uddannede til
- **Det handler snarere om dels at indstille sig på nye kursisttyper og deres forudsætninger, dels at fokusere på og arbejde konkret med områder som sociale relationer ift. den enkelte kursist og i klasserummet.**
- **Det kræver anden tænkning om lærerrollen**

Spørgsmål til diskussion

- Givet målstyringsrammen og et ændret kursistgrundlag, hvilken balance mellem faste rammer og nursing er så den rette?
- For at styrke gennemførelsen og kvaliteten i de kompetencegivende tilbud, er løsningen da at skærpe opmærksomheden på kursisternes forudgående forudsætninger for at følge undervisningen? Hvis ja, hvordan? Hvis ikke, hvad så?